

TÜRK DIŞ POLİTİKASI VE ÜLKE SAVUNMASI

Doç.Dr.Sait YILMAZ*

Soğuk Savaş sonrası Batılıların silah teknolojisine verdiği önem savaş sanatında esaslı değişimlere yol açmaya devam etmektedir. Savaş artık hem asimetrik, hem de barış, kriz ve savaş dönemlerinin iç içe geçtiği müşterek çatışmaların bir karışımı olarak görülmelidir. Yeni bilgi teknolojileri, uzaya dayalı kabiliyetler, hassas ve güdümlü mühimmat savaşta silahlı kuvvetlerin etkinliğini önemli ölçüde artırdı. Son yıllarda artan özel savaş yöntemleri içinde özel kuvvetler ve insansız hava araçlarının kullanımı öne çıktı. Yeni yüzyıl için yeni bir silahlı kuvvetler gerekmektedir. Öte yandan dış politika ile savunma ve istihbarat arasındaki makas gittikçe daralmaktadır. Güvenlik politikaları, bu üç fonksiyonun ulusal vizyon ve çıkarlar çerçevesinde sıkıca, dikişsiz ve optimal şekilde seçilmiş hedeflere yönlendirilmesini gerektirmektedir. 21. yüzyıl güvenlik ortamının üç temel özelliği; belirsizlik, karmaşıklık ve yayılganlıktır. Bu amaçla, uluslararası ortamın iyi okunması kadar (durum farkındalığı), gerçekçi bir ülke vizyonu çerçevesinde politikaların belirlenmesi, güç unsurlarının bu politikaları destekleyecek şekilde geliştirilmesi ve nihayet ülke kamuoyunun güçlü bir desteği yanında uluslararası kamuoyunda meşruiyet sağlanması gereklidir. Bu makalede, Türk dış politikası ve ülke savunması arasındaki ilişkiler; uluslararası ortam, Türkiye'nin vizyonu, ulusal gücün kapsamı ve savunma alanındaki gelişmeler dikkate alınarak analiz edilecektir.

Uluslararası Ortamın Evrimi

İçinde bulunduğumuz yüzyıla ABD'nin tek süper güç olduğu, tek kutuplu bir dünya düzeni içinde girdik. Asimetrik güç piramidi içinde ABD'nin arkasından gelen büyük güçler arasında Çin, Rusya, Japonya ve nihayet AB'nin başat ülkeleri (İngiltere, Fransa ve Almanya) yer almaktadır. Yükselen güç konumundaki Hindistan ve Brezilya gibi ülkeler bu piramidin üst kademelerine tırmanma yarışı içindedir. Önümüzdeki 40-50 yıl sonunda dünyanın nasıl bir düzene kavuşacağı şu trendlerin izleyeceği seyire bağlıdır; küreselleşmenin sürmesi, ABD hegemonyasının devamı, Rusya'nın toparlanması, Çin'in yükselişi, AB'nin geleceği, Transatlantik ittifakının (NATO'nun) devamı ve nihayet azalan enerji (petrol ve doğal gaz) kaynaklarının ikame edilebilmesi. Dünyayı bekleyen olası kötü senaryolar ve muhtemel kırılma tarihleri ise şunlardır; İran Savaşı (2020), Kore Savaşı (2030), Rusya'nın dağılması (2040), Çin-ABD Savaşı (2050). Bunlar dışında; büyük bir deprem, küresel ısınma sonucu göçler, önlenemez bir salgın hastalığın ortaya çıkışı, büyük bir nükleer kaza, yeni bir ideolojinin ortaya çıkışı, terörün yayılması, küresel ekonomik çöküş, büyük bir göktaşının dünyaya çarpması gibi olasılıklar da dünyanın geleceğine etki edebilir¹.

Küresel hegemonyayı temsil eden ABD, stratejik ağırlık noktasını ekonomik nedenlerle Ortadoğu'dan Asya-Pasifik'e kaydırma hazırlığına başladı. ABD, Ortadoğu'da eline düşmeyen iki ülke olan Suriye ve İran ile bir an önce hesaplaşmak istemektedir. ABD'yi bekleyen İran, Kore ve Çin savaşları birer füze savaşı olacağı için Füze Savunma Sistemi ve siber savaş kabiliyetlerinin geliştirilmesini 2010 yılındaki Lizbon Zirvesi ile NATO stratejisinin bir parçası haline getirdi. Bu savaşlar için Rusya'ya ihtiyaç duyabileceğinden bu ülke ile ilişkilerinde dikkatli davranma yolunu seçti. Bunun diğer bir nedeni, Avrupalı müttefiklerini Asya-Pasifik gündemine taşımakta sıkıntı çekeceği düşüncesi oldu. Türkiye ise ABD'nin 2007 yılından beri

* Doç.Dr.Sait Yılmaz, İstanbul Aydın Üniversitesi, Ulusal Güvenlik ve Strateji Merkezi Müdürü

¹ Bakınız, Sait Yılmaz: *21. Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat*, Milenyum Yayınları, (İstanbul, 2008).

Ortadoğu'da "dönüşüm diplomasisi" ile kurmakta olduğu düzenin jandarmalarından birini temsil etmektedir. Çin, 2035 yılına kadar %10 büyüme hızını sürdürebilirse ABD'yi yakalama beklentisi içinde şimdilik barışçı yükselme stratejisi izlemektedir. Rusya, mevcut demografik ve ekonomik sorunları nedeni ile bulunduğu coğrafyayı ancak bir süre daha idare edebilir. İkinci Dünya Savaşı sonrası düzenin unsurları olan başta BM ve NATO olmak üzere uluslararası güvenlik kuruluşlarının düzenleyici rolü ve etkinliği son dönemde oldukça azalmış, büyük güçlerin operasyonlarının meşruiyet ve operasyonel alet kutusu haline gelmişlerdir 2050 yılında bizi muhtemelen çok kutuplu ve daha da kaos içinde bir dünya beklemektedir.

20. yüzyıla şu beş büyük fikir uğruna yapılan mücadeleler temel teşkil etti: (1) Barış, savaştan daha iyidir; (2) Hegemonya güç dengesinden daha iyidir; (3) Kapitalizm, Sosyalizmden daha iyidir; (4) Demokrasi, diktatörlükten daha iyidir; (5) Batı kültürü diğer kültürlerden daha üstündür. Dünya üzerinde süregelen; rızanın üretilmesi ve algılama yönetimi (public perception manufacturing) alanındaki çalışmalar sosyal medya ve yumuşak istihbaratın kamu diplomasisi alanında kullanılması ile son Arap hareketlerinde görüldüğü gibi halk ayaklanmaları için yeni yöntemler ortaya çıkardı. 21. yüzyıl, uluslararası müdahalelerin kapsam ve yöntem değiştirdiği yeni bir düzen içinde evrilmektedir. Artık iç ve dış müdahaleler ağ stratejisi ile ulus-devlet yapılarının etki ve kontrol altına alınmasını hedeflemektedir. Demokrasi, kalkınma ve insan hakları konseptleri altında yumuşak güçle içine sızılan ülkeler dönüştürülmekte, yumuşak güç işe yaramadığında sert güç kullanımı ve 'ülke inşası' gündeme gelmektedir. Ancak, Büyük Ortadoğu coğrafyasında yaşanan gelişmeler ve Batı dünyasını sarsan ekonomik kriz artık Kapitalizm ve demokrasi hikâyesinde ve bir bütün olarak 'modernite' anlayışında bir sona geldiğimizi göstermektedir. Artık, yeni bir hikâyeye, Batının değil kendi geleceğimizi temellendirecek bir düşünce sistemine ihtiyacımız var.

Türkiye'nin Vizyon ve Güç Projeksiyonu Sorunu

Atatürk'ten beri Türk dış politikasının üç geleneksel temeli; Batılılaşma, Misak-ı Milli ve 'Yurtta Barış, Dünyada Barış' olageldi. Bunlardan Batılılaşma; ülkenin modernleşmesi ve uluslararası güç dengesi içindeki konumu bakımından bir gerekliliktir. Misak-ı Milli, Türk dış politikasının egemenlik ve yükümlülük alanını temsil ediyordu. Atatürk döneminde aktif olarak uygulanan 'Yurtta Barış, Dünyada Barış' ilkesi ondan sonra pasif bir anlayışa döndü ve ülke ataletsizliğinin temeli oldu. Atatürk, öncelikle ulus-devlet yapısının homojenliğine ve güçlü olmasına önem vermiş, dış politikada ise; eşit ve karşılıklı çıkar ilişkisi, ulusal güce dayanmak, gerçekçilik ve iç teşkilatı esas almak ilkelerini uygulamıştı. İkinci Dünya Savaşı sonrası Sovyetlerin oluşturduğu doğrudan tehdit Türkiye'yi Batıya daha çok yaklaştırdı ve özelde ABD ile yakın ilişki içinde bir dış ve güvenlik politikası ve bunun sonucu olarak Batı standartlarına uygun bir savunma sistemi geliştirildi. Soğuk Savaş sonrasında ise vizyonsuzluk, Avrupa Birliği'ne üyelik süreci yanında, ABD ile stratejik işbirliğine devam ederek aşılına çalışıldı. Bununla beraber, AB ile üyelik sürecinden uzun bir süre sonuç alınamayacağı ortaya çıktı. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri sıkı bir şekilde devam eden Türkiye-ABD ilişkileri ise zaman zaman derin yaralar aldı. ABD'nin Türkiye'ye olan desteği bölücü terör, Kıbrıs, Yunanistan, Ermenistan gibi sorunlarının çözümünde hiçbir zaman elle tutulur faydalı sonuçlar vermedi. Bugün Türkiye ile ABD'nin özellikle Irak'ın kuzeyinde, Suriye ve Karadeniz'deki çıkarlarının örtüşüğünü söylemek mümkün değildir.

Türk dış politikası özellikle 2003 yılından itibaren önemli bir değişim sürecine girdi. Bu değişimin temel karakteristikleri şunlardır;

- Başlangıçta oynak merkezli, komşularla sıfır sorun ve tüm ülkelerle doğrudan ilişki esasına dayanan dış politika anlayışından bugün eser kalmadı. Türkiye, bölgesinde hırçın ve güvenilmez bir aktör haline geldi.

- Sünni İslamcı/Yeni Osmanlıcı bir vizyonla idealist ve ideolojik temeller üzerine oturtulan politikalar ABD ile birlikte Ortadoğu'da merkezi bir rol oynamak isteyen figüran ülke konumu yarattı.

- Başlangıçta iştahla sarılınan Avrupa Birliği'ne üyelik hedefi peşinde yapılan reformlarla ülkenin güvenlik parametreleri ve ulus-devlet yapısının dokuları zayıflatıldı, üyelik için geleneksel Kıbrıs politikasından verilen tavizler de işe yaramadı.

- Uluslararası örgütlerde etkin olmak ve öncelikle BM'yi kullanmak prensibi son dönemde BM'yi suçlayan bir anlayışa dönüştü. Hamas ve Irak Kürt Yönetimi Bölgesi gibi devlet dışı aktörlerle ilişkiler Türkiye'nin terörle mücadelesine zarar verdi.

- Ortadoğu coğrafyasında Batı değerlerini geliştirmek gibi idealist eğilimlerle yer alınan inisiyatifler Suriye krizi ile inandırıcılığını kaybetti. Ortadoğu'da mezhep esasına dayalı bir bölgesel savaş çıkma riski arttı. Ortadoğu odaklı dış politika Türkiye'yi gittikçe Arap çamuruna sokmaktadır.

- Dış politikanın geliştirilmesinde geleneksel üçlü saç ayağı terk edilirken, sivil-asker ilişkilerinin yaşamakta olduğu travma neticesi askerlerin ve ideolojik dış politika nedeni ile dışişlerinin süreçten büyük ölçüde by-pass edilmesi ile devlet politikasının yerini daha çok 'parti politikası' aldı.

Türkiye'nin dış politikada en önemli sorunu Soğuk Savaş sonrası yaşanan vizyonsuzluk ve mevcut uluslararası ortamın gereklerine uygun güç projeksiyonu geliştirememiş olmasıdır. Türkiye, 1990 sonrası Sovyetler Birliği'nin yıkılışı ile ortaya çıkan ülkelerle yakın işbirliği arayışı içinde önce Orta Asya'ya önem vermiş, 2003 yılından sonra ise stratejik ağırlık noktası Ortadoğu'ya kaymıştır. Dünya görüşü geleneksel devlet kurumlarından temelden farklı olan mevcut iktidar, kutuplaşma pahasına ülke içinde ve dışında kendi ideolojisine uygun bir düzen oluşturmak istemektedir. Ancak, kurulmak istenen düzenle ilgili ne hedefler gerçekçidir ne de bu hedeflere ulaşacak amaç-araç dengesi vardır. Bu nedenle, yaratılan krizlerden bir sonuç alınamamakta, ülke içinde kutuplaşma kritik bir safhaya gelirken dışarıda ise rasyonel olmayan politikalar nedeni ile sürekli askeri senaryolarla karşı karşıya kalınmaktadır. Türkiye'nin Soğuk Savaş sonrası diğer önemli bir sorunu da dış politikasının 'çıkar' odaklı değil, 'güvenlik' odaklı olması nedeni ile reaktif ve daha çok sert güce dayanmasıdır. Son yıllarda 'yumuşak güç' kavramı sık sık gündeme getirilmekle beraber, bu kavram pasif yönü ile ele alınmakta, gerçek bir yumuşak güç kurgusu ihtiyacı devam etmektedir. Aynı şekilde 'kamu diplomasisi' kavramı da pasif yönü ile 'ülkenin hikâyesinin anlatımı' olarak anlaşılmaktadır. Irak'ın kuzeyinde ABD ile girişilen çarpık ilişkiler sonucu, buradaki ülke çıkarlarının PKK ile mücadeleye ve bu mücadelenin de ABD'nin vereceği istihbarata ve yol haritalarına bağlanması, sadece terör örgütünün yeniden canlanmasına değil, terör örgütü yandaşlarının da çığ gibi çoğalmasına ve terörle mücadelede psikolojik eşğin kaybedilmesine yol açmıştır.

Ulusal Gücün Kapsamı ve Savunma Alanındaki Gelişmeler

Dış politika, bir ülkenin belirlemiş olduğu çıkarlarını sağlamaya ve korumaya yönelik politikalarıdır. Hükümet; ulusal hedeflerini tayin eder, buna uygun olarak, ulusal politikasını belirler ve ulusal hedefin elde edilmesinde, ulusal güç unsurlarını

kullanır. Bir dış politikada şu özellikler aranır; uluslararası sistemin gerçeklerine uygun olması, ülkenin belirlenmiş çıkarlarını sağlaması ya da koruması, arkasında yeterli güç projeksiyonu ve gücü kullanma iradesi olması, güç kullanmanın siyasi, ekonomik ve hukuksal çerçevesinin hazırlanmış olması. Bir devletin uluslararası ilişkilerde uyguladığı politikanın yegâne vasıtası güçtür. Ulusal güç, bir milletin ulusal hedeflerine ulaşma yolunda ulusal çıkarlarını sağlamak maksadıyla sahip olduğu ve kullanacağı; siyasi, askeri, coğrafi, demografik, bilimsel ve teknolojik, psiko-sosyal ve ekonomik kapasitelerinin bir araya gelmesi ile oluşan genel yetenektir. Devlet adamlığı, ülkeyi bekleyen tehlikeleri ve fırsatları görmek, bunlardan ülke çıkarları yönünde yararlanmak için ulusal gücü geliştirmek ve zamanı geldiğinde kullanmakta tereddüt etmemektir. Büyük ve saygın bir devlet olmanın tek yolu budur.

Soğuk Savaş döneminde güç denildiğinde akla hemen sert gücü temsil eden askeri güç gelirdi. Sert gücün ekonomik olmaması nedeni ile 1990'larda öncelikle "yumuşak güç" fikri ortaya atıldı. Bu fikre göre; bir ülke kendi amaçlarının ve değerlerinin başka ülkeler tarafından benimsenmesini sağlayabilirse askeri güç ve ekonomik gücünün ağırlıkta olduğu sert gücünü daha az kullanmak zorunda kalacaktı. Yumuşak güç; Batılılar tarafından ağ stratejisi dâhilinde siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel boyutları ile ülkelerin dış politikasının uygulanmasında sonuç alıcı bir mekanizma haline getirildi. Ancak, bütün bunların savaşları kazanmaya yetmediği, özellikle Ortadoğu'daki operasyonlarda fikirler savaşını da kazanma ihtiyacı ortaya çıktı. Bu amaçla, Dışişleri Bakanlıkları propaganda yerine "kamu diplomasisi", Silahlı Kuvvetler ise psikolojik operasyonlar yerine "stratejik iletişim" kavramını kullanmaya başladı². Bütün bu kurgunun desteklenmesinde internet, haberleşme ve bilgisayar teknolojileri yanında, görüntü ve dinleme istihbaratı, sosyal medya gibi yeni teknolojiler kullanılmaya başlandı. İstihbarat anlayışı da hızlı adımlarla değişmekte, "yumuşak istihbarat"; sosyal radar, hakların ruh analizi, twitteroloji gibi yeni teknolojiler ile yeni yöntemler edinmektedir. 2010 yılında başlayan ve halen devam eden Ortadoğu'daki Arap hareketleri ile kamu diplomasisinin sosyal medyayı kullanarak aynı zamanda bir ayaklandırma ve içten çökertme vasıtası olarak kullanıldığı dönem başlamıştır.

Günümüzde savunma politikaları; askeri konulardan daha geniş güvenliğe, tehditlerden risk ve belirsizliklere, ulusal görevlerden çokuluslu yükümlülüklerle, ulusaldan bölgesel ve küresel ölçeğe odaklanmaya, devletten devlet dışı aktörlere kayarak daha geniş bir gündem edinmektedir. Askeri konularda ise: toprak savunmasından kriz yönetimine; sabit kuvvetlerden mobil, esnek ve daha küçük kuvvetlere; konvansiyonelden konvansiyonel olmayan kuvvetlere; kuvvet odaklıdan etki odaklıya; zorunlu askerlikten profesyonelliğe; hasımlıktan işbirliğine geçiş dönemi başlamıştır. Yeni güvenlik ortamında bölgesel ve sivil savaşlar, insani yardım operasyonları, barışı koruma harekâtı, terör ile mücadele gibi görevler öne çıkmaktadır. Irak ve Balkanlardaki savaşlar silahlı kuvvetlere dünya gücü olabilmek için aşağıdaki kabiliyetlere sahip olmayı dikte etmektedir; istihbarat, güç projeksiyonu, stratejik taşıma kabiliyeti ve C5ISR³. 21. yüzyıl savaşlarını üç ana kategoride değerlendirmek gerekir; konvansiyonel muharebeler, nükleer muharebeler ve özel savaş metotları. Geleceğin silahlı kuvvetleri müşterek ve birleşik harekât anlayışı içinde terörle mücadele ve istikrar operasyonları dâhil tüm savaş çeşidi ihtiyaçlarına cevap verebilecek melez ordular olacak, özel kuvvetler ve özel askeri şirketlerin

² Bakınız: Sait Yılmaz, *Akıllı Güç*, Kum Saati Yayınları, (İstanbul, 2012).

³ C5ISR: Command, Control, Communications, Computer, Combat Systems, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance.

önemi artacaktır. Yeni savaşlar daha çok özel savaş metotlarını içerecek ve bu tür çatışmalar için merkezi bir ordunun rolü genellikle sınırlı olacaktır.

Dünya orduları 20. yüzyılın son çeyreğine kadar az çok aynı silah ve mühimmatı kullanırdı. 21. yüzyıl bu alanda üç ana gelişme ile başlamaktadır; imha veya yok etme özelliğinin evrimi, benzeri olmayan platformların ortaya çıkışı ve askeri teknolojide daha büyük sistemlerin yaratılması. Artık basit yüksek patlayıcı mühimmatın devri geçmiş, çok başlıklı ve hedefine göre (tank, köprü vb.) ayarlanmış mühimmat taşıyan füzeler ortaya çıkmıştır. Diğer yandan karadan karaya sistemlerin modası geçmiş, deniz altı ve üstünde, hava ve uzayda platform kullanımı başlamıştır. Üçüncü askeri evrim ise karmaşık askeri sistemlerin ortaya çıkışıdır. Ağ sistemi dahilinde sensörler, komuta ve kontrol merkezleri ve silah sistemleri entegre edilmiştir. 21. yüzyılda savunma alanında dört ana teknolojinin öneminin artacağı değerlendirilmektedir; bilişim teknolojisi, biyo-teknoloji, alternatif enerji teknolojileri ve uzay teknolojisi. Yeni teknolojilerden beklenen esas olarak silahların isabetliliğinin artması, savaş zayıfatının azaltılması ve masum insanlara daha az zarar verilmesidir. Askeri alanda gelecek vaat eden diğer teknolojiler ise nano-teknoloji, robotlar ve yapay zekâ ile ilgilidir. Bunlar içinde en tehlikeli beklenti, saldırı için küçük, otonom ve zeki makinelerin geliştirilmesidir. Birinci Dünya Savaşı kimyacıların, İkincisi fizikçilerin savaşı oldu. İnsan benzeri vasıtaların kullanılacağı Üçüncü Dünya Savaşı ise biyo-teknolojinin savaşı olacaktır. Yeni savunma teknolojileri şunları sağlamaktadır;

- Silahların menzilini artırmakta, reaksiyon süresini azaltmakta ve insan kapasitesini aşacak şekilde savaş alanının koşullarını değiştirmektedir.

- Silahlı kuvvetlerin vasıtaları arasında çok boyutlu eş zamanlılığa uyan; Cruise füzeleri, harekât alanı füzeleri, taarruz helikopterleri, uçak, roket ve insansız hava araçlarına olan ihtiyaç öne çıkmaktadır.

- Stealth (görünmezlik) teknolojisinin uçaklardan sonra helikopter ve muharebe gemilerinde de kullanımının artması ile savaş sahasının derinliği artacaktır.

- Uzaktan algılama, haberleşme, seyrüsefer, meteoroloji, güdüm sistemleri, füze savunması gibi konularda uzayın kullanımı artmakta ve hava hâkimiyeti ötesinde uzay hakimiyeti de önem kazanmaktadır.

- Stratejik, operatif ve taktik seviyede geleceğin muharebe ortamı, çok üstün nitelikte geliştirilmiş bir füze ve füzesavar savaşına sahne olacaktır.

- Savaş aynı zamanda siber uzaya kaymaktadır. Sanal âlemdeki savaşlar da bilgi teknolojisinin yaygınlaşması ile rakibin bilgi sistemlerini felç etmeye yönelik yeni konseptler, taktikler ve vasıtalar kazanmaktadır.

- Dijital haritalar yolu ile ağ kullanılarak tüm birimlerin tek erden yukarıya doğru entegre olmasını sağlayacak bir internet geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Türk Dış Politikası ve Savunma Sanayi İçin Yeni Bir Perspektif

Türkiye'nin güvenlik endişeleri her zaman dış politikasının önündedir ve bu nedenle genellikle dış politika ile güvenlik politikaları iç içe geçmekte ya da aynı kapsamda algılanmaktadır. Türkiye coğrafyasında ancak güçlü ve üniter ulus devletler yaşayabilir. Türkiye, jeopolitik ve jeostratejik durumu nedeniyle çeşitli kapsamda ve ölçekte pek çok tehdide maruz bulunmaktadır. Türk ulusunun geleceğini dün olduğu gibi bugün de bulunduğu coğrafyanın şartları belirlemektedir. Tehditlere de fırsatlara da açık olan Türk coğrafyasında var olmak ile yok olmak aynı

mesafededir. Bunun temel nedeni Türklerin küresel ve büyük güç merkezleri arasına sıkışması, onların politikalarının bazen hareket noktası bazen hedefi olmasıdır. Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya ve Orta Doğu'daki coğrafi ve jeopolitik koşullar sadece Türkiye için değil Türk Dünyası için de çok zorlaşmıştır. Son 200 yılda Türk coğrafyasındaki kültürel farklılıklar hep dış güçler tarafından bir istismar aracı olarak kullanıldığından ve zengin ekonomik kaynakları ipotek altına alınmaya çalışıldığından yeni bir jeokültürel ve jeoekonomik strateji ihtiyacı vardır. Kendi vizyonunu ve rollerini belirleyemeyen Türkiye, büyük güç merkezlerinin kendi adına belirlediği rollerin ve savaşların bir parçası olmaya mahkûmdur.

Türkiye'nin 21. yüzyıldaki dış ve güvenlik politikaları; küresel, bölgesel ve ulusal çıkarlarına uygun, bugünkü Rusya benzeri "büyük güç" olma aktör rolü içinde coğrafi olarak Avrasya odaklı ancak çevresindeki tüm coğrafyalara angaje olmuş, büyük ölçüde yumuşak güce dayanan ve proaktif, dış güvenlik ortamını kendi ulusal çıkarlarına göre şekillendiren bir güç projeksiyonu içinde yürütülmelidir. Türkiye'nin güvenlik ve savunma planlamasının yeniden kurgulanmasına ihtiyaç vardır. Yeni yüzyılda bizi bekleyen fırsatların kaçırılmaması için; büyük güçlere dayanmak yerine - Atatürk'ün dış politika prensiplerine uygun olarak, ulusal bağımsız politikalar ile diğer devletlere karşılıklı çıkarlara dayalı eşit ilişkiler kurulmalı, ulus-devlet yapımızın zayıflayan yönleri güçlendirilmeli, yeni bir güç projeksiyonu geliştirilmelidir. Yumuşak gücü temsil eden tüm sivil güç unsurlarının ulusal çıkarlar doğrultusunda geliştirilmesini, yönetim ve yönlendirilmesi ile koordinasyonu MGK Genel Sekreterliği tarafından yerine getirilmeli, ancak işlevlerine yardımcı olmak üzere siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel alanlardaki güç unsurlarının liderliğini yapacak yarı-resmi vakıflar oluşturulmalıdır⁴. İstihbarat sistemimiz; dış İstihbarat, iç istihbarat, ekonomik istihbarat ve uzay istihbaratı işlevlerini de kapsayan bir çerçeveye kavuşturulmalı, tüm istihbarat faaliyetlerinin koordinasyonundan sorumlu olacak bir 'Ulusal İstihbarat Başkanlığı' kurulmalıdır. Emniyet Genel Müdürlüğü istihbaratı kolluk görevlerinin dışına çıkarmamalıdır.

Sert gücün ana unsuru olan Türk Silahlı Kuvvetleri; hem yeni güvenlik ortamının içeride ve dışarıda ortaya çıkardığı tehditler ile mücadele edecek, hem de ülkenin ulusal çıkar endeksli proaktif güvenlik kurgusu içindeki konumuna uygun yeni bir güç projeksiyonu içinde yerini tamamlayacak kendine uygun konseptler, roller, yapılanma ve kabiliyetler ile bütünleştirilmeli ve tamamen profesyonelleşmelidir. Türk Silahlı Kuvvetleri yeni güç projeksiyonu çerçevesinde güvenlik ortamını şekillendirme ve ulusal çıkarları barıştan itibaren koruma ve kollama stratejisi izlemelidir. Bu konseptin alt unsurlarını ise; ulusal çıkarların yoğunlaştığı coğrafyaları izleyecek stratejik bir istihbarat sistemi, stratejik kuvvet yayma (power projection) kabiliyeti ve ülke dışında varlık bulundurmaz. Söz konusu konsept çerçevesinde ülke coğrafyasına bitişik coğrafyalara odaklanan müşterek ve fonksiyonel komutanlıklar oluşturulmalıdır. Bir ülkenin savunma sanayi stratejisi öncelikle iç ulusal pazarın katkısını maksimum seviyede tutmak, doğru kabiliyetlere ve ortaklara yatırım yapmayı, kendi ülkesinin hâkimiyetinde bir uluslararası pazar geliştirmeyi hedefler. Yukarıda açıklanan güç projeksiyonu içinde Türk savunma sisteminin ihtiyacı olan ve savunma sanayinin öncelikle el atması gereken kabiliyetler şunlar olmalıdır;

- (Füze Savunma Sistemi yerine Ulusal) Hava Savunma Sistemi ve diğer Beka Kabiliyetleri,

⁴ Önerilen güç projeksiyonu için bakınız: Sait Yılmaz, *Güç ve Politika*, ALFA Yayınları, (İstanbul, 2008),

- Siber Komutanlık,
- Uzay Kabiliyetleri,
- Stratejik Ulaştırma,
- Akıllı Mühimmat,
- İnsansız Hava Araçları,
- Stratejik ve Taktik İstihbarat,
- Ülke dışı operasyonlar için mobil ve sürdürülebilir lojistik kabiliyetler,
- Özel Askeri Şirketler (terörle mücadele ve istihbarat başta olmak üzere),
- İstikrar Harekâtı ve Ülke İnşası Kabiliyetleri.

Sonuç Yerine;

Soğuk Savaş sonrası gelişmeler ve coğrafi konumu, Türkiye'nin çok yönlü, çok seçenekli, uzun vadeli, aşamalı ve özellikle bağımsız politikalar üretmesini ve uygulamasını dikte ettirmektedir. Bulduğumuz coğrafya artık güç merkezlerinin arkasına saklanma seçeneğini bize bırakmamaktadır. Daha bağımsız bir dış politika anlayışı ile birlikte askeri aktivizm kaçınılmaz hale gelmiştir. Türkiye, kendi bütünlüğünü güvence altına alan güçlü bir merkezi konum edinerek, 250 milyonluk Türk dünyasına liderlik edecek kıt'asal bir yaklaşım izlenmelidir. Yüzyıllardır üstü örtülen Türk Dünyası, kültürünün bütün özellikleriyle gün ışığına çıkarken, bu kültürü külleri arasında, baskılar altında uzun süre koruyanlara, yaratıcılarına bugünkü ve bütün dünyadaki Türk kuşaklarının borçları, sorumlulukları vardır. 21. yüzyıla girerken, Türkiye ve Türkiye'nin ötesinde bütün bir Türk Dünyası, 16. yüzyıldan bu yana en şanslı olduğu yüzyıla girmiştir. Türk jeopolitiğinin politik ufku ve ilgi alanı bütün dünyadır. Uluslararası ortamın evrimi, bu yüzyılda Türk dünyasına çok önemli fırsatlar vermektedir. Tarih, yanlış hesaplar peşinde ülkenin geleceğini yanlış coğrafyalara saptıranları ve öncelikle Türk olduğunu unutanları affetmeyecektir.

İçinde bulunduğumuz çağ; niteliğin niceliğe tercih edildiği, savaşın bilgisayarlaştığı, ticari teknolojilerin savunma için rolünün arttığı bir dönemdir. Teknolojik üstünlükleri olan, uygun silah ve araçlarla donatılmış ve sistemler dahilinde entegre olmuş, iyi eğitilmiş birlikler devrindeyiz. Ağır ve hantal bir savaş gücü yerine, daha hızlı ve hafif, daha çok yönlü, daha etkin, daha çevik bir güç kullanılmasını öngören bir yaklaşım geleceğin stratejisi olacaktır. Savaş alanında sayıca büyük ve iyi donatılmış bir düşmana karşı küçük ve mobil kuvvetler ile galip gelmek için; uzak mesafeden etkili, daha öldürücü, yüksek isabetli mühimmat kullanan silah platformlarını istihbarat, bilgi sistemleri ve hava desteğine entegre eden yeni bir savaş konsepti ortaya çıkarılmıştır⁵. Buradaki varsayım teknolojinin savaşın kazanılmasında belirleyici olduğu düşüncesidir. Stratejik hedefleri ele geçirmek için; eş zamanlı ve paralel savaş, gelecekteki savaşların esası olacaktır. Türk Silahlı Kuvvetleri de yukarıda açıklanan küresel güvenlik ve savunma alanındaki gelişmeler kapsamında ulusal sınırların ötesinde ve yumuşak güç ile koordineli bir güç projeksiyonu anlayışı ile, bir an önce en uygun konsept ve savunma kabiliyetlerini savunma sanayi ile birlikte eşgüdüm içinde tedarik etmelidir. Bütün bu kabiliyetlerin kullanılması iyi eğitilmiş bir insan gücü ve tamamen profesyonel bir ordu gerektirmektedir.

---

⁵ Defense News: "The Art of War. Precise Thinking", (June 17-23, 2002), p.28.